

תמצית דברות קודש של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א שב"ק פרשת וארא - תשפ"ג ~ שב"ק פרשת שמות - תשפ"ד

נכתב כפי הבנת הכותבים
[בלתי מוגה - מיוחד לחזרה]

שב"ק פרשת וארא - תשפ"ג

[מפאת מחלתו וחולשתו של רבינו שליט"א קיצר בשבועות האלו באמירת דברי תורה]

שהרי "אכתי עבדי אחשורוש אנן" (מגילה יד.), אלא שאין אנו זוכים לכך, אבל בפרשיות אלו הקריאה מעורר הזמן לצאת מגלות הדעת ולהאמין באמונה שלמה בהנהגה העליונה.

בשור"ת חתם סופר (או"ח סוף סי' קצו וסי' קצח) כותב על מה שמצינו בגמ' (סנהדרין סו:) שהאמוראים בראו עגלא תילתא ע"י ספר יצירה וכדו', דלכאו' אמרו חז"ל בגמ' (שם) שחומר החטא של כשפים היא שמכחישין פמליא של מעלה, וא"כ מאי שנא ע"י כוחות של שדים או כישוף ושמות הטומאה, מלעשות על ידי ספר יצירה ושמות הקדושה. ומתקן, שפמליא של מעלה היינו שרים העליונים המשפיעים למטה, ואומרים לכל עשב ועשב גדל (בר"י פ"ו), וכשכבר יצא שפע מתחת ידם להריק לצינור ההוא, ואדם בא להשיב עכות התחתונים שבעולם העשייה לשנות מטבעם אשר בארץ הוא מכחיש פמליא שלהם ואהא איכא קפידא, אבל לשנות כוח עליון גבוה מעל גבוה טרם בוא השפע, זהו מה שעשו הצדיקים, וזה מותר ואדרבה ע"ז אמרו חז"ל (פסחים ק"ט) זמרו למלך שמנצחים אותו ושמוח. עכת"ד.

וכן פי' רש"י התם 'דהוי עסקי בספר יצירה, וממילא אברו להו עגלא תילתא, על ידי שהיו מצרפים השם שבהם נברא העולם, ואין כאן משום מכשפות דמעשה הקב"ה הן ע"י שם קדושה שלו'.

צווייטע תורה

'לכן אמר לבני ישראל וגו' והוצאתי אתכם וגו' ולקחתי אתכם לי לעם וגו' והבאתי אתכם אל הארץ אשר נשאתי את ידי לתת אתה לאברהם ליצחק וליעקב וגו'.

כתב האוה"ח הק' (ו ח), וז"ל: והבאתי וגו'. קשה כי דברי אל עליון דברו טהור הוא כי יוצאי מצרים הם הנכנסים לארץ דכתיב והבאתי אתכם אל הארץ, ולא מצינו שכן היה אלא ואת בניהם הביא שמה אבל כל דור יוצאי מצרים מבן עשרים שנה נפלו פגריהם במדבר, ותגדל הקושיא למה שאמרנו שנשבע ה' על כל

ליל שב"ק

'כה אמר ה' בזאת תדע כי אני ה' הנה אנכי מכה במטה אשר בידי על המים אשר ביאר ונהפכו לדם'.

תכלית המכות היתה מה שהתורה כתבה בהתראה למכה הראשונה מכת דם וכן חוזר ונשנה ענין זה בעוד מכות "בזאת תדע כי אני ה'" להראות שהשי"ת הוא מנהיג את כל העולם ואינו משועבד אל הטבע כלל [כי כל מהות הטבע הוא דרכי הבורא היותר תמיד].

דהנה ידוע שגלות מצרים היה "גלות הדעת" שהדעת היה בגלות, והענין בזה דגודל הכוח של מצרים היה ע"י כשפים, כמו שכתב רש"י (ו, כב, והוא מגמ' מנחות פה, א) ויחזק לב פרעה (אחרי מכת דם שעשו כן גם חרטומי מצרים) – 'לומר על ידי מכשפות אתם עושים כן, תבן אתם מכניסין לעפריים, עיר שכולה תבן, אף אתם מביאין מכשפות למצרים שכולה כשפים'. וידוע שכישוף הוא כוח חזק העושה נפלאות, כדאיתא בגמ' (ע"ז נה.) שהנסיון לילך אל ע"ז היה גדול מאד, מחמת שכשהתפללו אל ה' לא נושעו, וכשהלכו אל הע"ז ראו ישועה. ואמרו ז"ל (סנהדרין, סו. ב) למה נקרא שמן כשפים - שמכחישין פמליא של מעלה. ובני ישראל שהיו תחת שיעבוד מצרים, נמשכו אחר זה, וזה היה ענין גלות הדעת.

וזה היה תכלית המכות להכות את המצריים עוד ועוד, להראות שאין בהם שום כוח אמיתי, והכל מתנהג ע"י הנהגה עליונה, "בזאת תדע כי אני ה'".

ואיתא במדרש (מדרש שוחר טוב מזמור כב, הובא בילקוט שמעוני פר' בשלה רמז רמ) על הא דכתיב "וירא ישראל את מצרים מת על שפת הים" (שמות יד ל), שכל אחד ואחד מיישראל ראה בפרטיות אותו המצרי שהיה משתעבד בו מת, והוצרך לזה מפני שהיו כ"כ משתעבדים תחת ידם, ושפלים ברוחם, ומאמינים בכוחם של מצרים, שעד שלא ראו אותם מת בגלוי, לא היו יכולים לצאת מתחת שיעבוד הדעת.

ובאמת אנו צריכים למכות כאלו גם בזמן הזה על ה'פרעה שלנו',

הכתוב מעיד 'וכאשר יענו אותנו כן ירבה וכן יפרוץ', ויש לרמוז זאת דהנה אותיות המילוי של שם שד"י [שין הלת יוד] שהיא שם הצמצום (שאמר לעולמו די) בגי' פר"ו ורב"ו, שאע"פ שנראה שיש צמצום הסתר וקושי, האמת היא שזהו הולדה [וכמו שכבר הארכנו בענין זה רבות].

ויש לרמוז ענין זה גם במראה הסנה שהוא אילן קטן, שהיציאה ממצרים היא בבחינת הולדת התורה, והגילוי שהיה למשה אצל הסנה הרי היה הענין של מתן תורה שאמר לו השי"ת 'בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה', שדוקא מתוך הצמצום והקטנות של קושיים והסתרות יוצא ההולדה.

וי"ל עוד בעומק הענין שהמצריים לא הניחו את בני ישראל לטבול, ונקדים דהנה ידוע המחלוקת הר"ת והגאונים בענין שקיעת החמה, דלהגאונים שקיעת החמה הוא כפשוטו, כשרואים שהשמש יורד למטה מהאופק, אמנם הר"ת בספר הישר (סי' רכא) כתב (ומובא בתוס' שבת דף לה ע"א ד"ה תריתילתי מיל, וש"א מ) שהשמש כשהיא שוקעת היא עולה למעלה מן הרקיע, ויש חלון שדרכו נכנסת לרקיע (וכמו שאומרים בתפלת יוצר בשבת "ובוקע חלוני רקיע") והשקיעה היא כשמתחיל לצאת מעובי החלון ונכנס לרקיע (ועיי' בבא בתרא כה: "וכיון שהגיעה חמה אצל קרן מערבית צפונית נכפת למעלה מן הרקיע") וע"פ נגלה אין לו הבנה כלל.

אלא הענין הוא דידוע שיש אור הגנוז הנגנז מששת ימי בראשית ולעתיד לבא יתגלה, אמנם מבואר בזה"ק (אמור פ"ח.) שיש איזה בחינה של אור הגנוז שמאיר בכל יום ועל ידו העולם מתקיים!.

וברמח"ל (בספרו הק' אדיר במרום) מבאר פנימיות הענין של זריחת השמש ושקיעתה, בסוד הפסוק "ואוהביו כצאת השמש בגבורתו", דכשהשמש הגשמי יורד ושוקע, דוקא אז מתגלה אור החמה הרוחני, שהיא אור הגנוז. וזהו רמז הענין שמבואר בדברי ר"ת שאחר השקיעה הנראת לעינינו, השמש עולה למעלה מן הרקיע.

וע"ד העבודה זה רומז על עבודת האדם בעת שיש לו קושיים והסתרות והעולם חושך בעדו, שמוטל עלינו לידע שדייקא החשכות הנה מורה על האור הגדול המונח בפנימיותו, ואם רק יעמדו על המשמר ויעבוד את עבודתינו בתוך ההסתרות יגלה האור הגנוז, וזהו בעצם עומק המושג המכונה 'התגלות אור הגנוז', היינו שמגלים שבתוך החושך יש אור גנוז וטעם מכוון מאת ה' מדוע הוא נעשה, וידועה זו מניסה את הצללים החשוכים.

וענין זה מצינו אצל יעקב אבינו (ריש פרשת ויצא) 'וישכב במקום

הדברים באומרו לכן ואמרו ז"ל (שמו"ר פ"ו) אין לכן אלא לשון שבועה. ונראה כי מקור החכמה נתחכם על קושיא זו וקודם אומרו והבאתי אתכם וגו' אמר וידעתם כי אני ה' המוציא וגו' פי' תנאי הוא הדבר ובוזה והבאתי וגו' וזולת זה אם תנאצו ה' אין כאן הבטחה זו, ואשר על כן כתב פרט זה של ידיעת ה' וגו' באמצע הבטחות הטובות ולא איחר ולא הקדים לומר עד כאן הוא בשבועה בלא תנאי אבל פרט זה של הבאתם לארץ תנאי הוא הדבר וידעתם וגו' אז הבאתי וזולת זה יהיה מה שיהיה, עכ"ל.

והנה זהו דבר פלא לומר על דור המדבר, דור דעה, שלא ידעו את ה', ולא קיימו ח"ו את ה' וידעתם כי אני ה'.

אלא הענין הוא שאכן מפני שהיו דור דעה, עד כדי כך שאמרו חז"ל (סנהדרין קה:) "דור המדבר אין להם חלק לעולם הבא", והיינו שמפני שהיה הכל פתוח וגלוי להם, לא היה להם עבודה קשה כלל ואין להם על מה לקבל שכר. וכמו שידוע בביאור מאמרם ז"ל (ברכות לג:) "לגבי משה מילתא זוטרתא היא", שדור המדבר שהיו עם משה, להם יראה היא מילתא זוטרתא.

ולכן, כל חטא היה גדול כפי מדריגתם. וכמו שאיתא מהאר"י הק' שלפני שירדה השכינה לשכון למטה, לא היו הפגמים חמורים כל כך, אבל אחר חטא העגל, כשבנו את המשכן וירדה השכינה לשכון למטה, כל חטא שעשו היה פגם בהשכינה, והיה חמור מאד.

ולכן כלפי בחינתם הגבוהה היה נחשב שלא קיימו את ה' וידעתם את ד'.

ש"ס

ויאמר ה' אל משה אמר אל אהרן קח מטך ונטה ידך על מימי מצרים על נהרותם על יאריהם ועל אגמיהם ועל כל מקוה מימיהם ויהיו דם והיה דם בכל ארץ מצרים ובעצים ובאבנים!.

בדברי חז"ל מובא כמה טעמים למה התחיל השי"ת להכות את מצרים דוקא במכת דם, וטעם אחד מובא ברש"י (בד"ה ונהפכו לדם, שמצרים עובדים לנילוס לפיכך הלקה את יראתם ואחר כך הלקה אותם), אמנם בתנא דכי אליהו (פרק ח) מביא שעיקר הטעם הוא בשביל שהיו מונעים את ישראל ואת בנות ישראל מלטבול מטומאותיהם. והנה גם הדגים מתו, ולכאורה מה חטאו שמתו, אלא י"א שהרי ההלכה היא שמטבילין בעינו של דג (זבחים כב.), וגם זה ידעו המצרים ולא הניחו להם.

ובפשטות מבואר שם (בתד"א) שהמצרים לא הניחו אותם לטבול שכוונתם היתה בזה לבטל את ההולדה של כלל ישראל. ואמנם

¹ ז"ל הזוה"ק: אור הגנוז, דבי' עביד קוב"ה טב בעלמא, ולא מנע לי' בכל יומא, בגין דבי' מתקיים עלמא וקאים עלי'.

ההוא', 'כי בא השמש', ששקעה החמה קודם זמנה (רש"י שם), אבל מיד האיר לו השי"ת האור הגנוז כמו"ש 'והנה ה' נצב עליו', 'והנה אנכי עמך'.

ומשום זה תיקן יעקב אבינו אז תפילת ערבית שהוא תפילת הגלות כמבואר בספה"ק², כי סוד תפילת ערבית שתיקן לנו יעקב אבינו הוא גילוי אור הגנוז באפילה דייקא, ללמדנו להסיר את המסווה מן החשכות, ולגלות כי בפנימיות החושך יש אור גדול, אף בהיותנו במצב של תפלת הערב אין לה קבע (ברכות פ"ד מ"א) שאין לנו קביעות ושייכות אל אור היום.

ועפ"י האמור יש לכאר העומק בהסיפור המקובל בלשונם של חסידים³, שהרה"ק הרבי ר' אלימלך מליז'ענסק זי"ע היה נוהג להתפלל דייקא תפלת ערבית ביחידות ולא בציבור. פעם אחת השתוקק תלמידו הרה"ק מראפשיץ זי"ע לחזות בנועם כיצד מתפלל הרבי את תפלתו כשהוא לבדו. כיון שידע את קפידתו של רבו שכל אדם לא יהיה באוהלו בעומדו בתפלה, הלך והסתתר בזווית הבית כדי שלא יכירו בו. כשנכנס הרה"ק אל החדר, זימן עצמו להתפלל וכרך את גופו הטהור ב'גארטל', ויהי אך רק הקיף הרה"ק באבנט פעם אחת, חש הרה"ק מראפשיץ זי"ע אור גדול כזה, עד שלא היתה בידו ברירה כי אם לצאת משם כדי שלא יתעוורר חלילה. כשראהו הרבי ר' אלימלך עם יציאתו ממסתורו הפטיר לו באמירה רבת: 'כי מן שמיא שמרו עליו שיצא ממקומו עתה, כי אילו היה ממתין עד גמר כריכת האבנט סביב, הרי שהיו עיניו מתעוורות'.

ועפ"י האמור מובן כי קדושי עליונים אלו בתפלת ערבית שלהם, השפיעו והורידו אור הגנוז להאי עלמא להאיר את חשכת לילה, עד שמי שאין עיניו מזוקקות שבעתיים כמושפט הצדיקים שהאור נגנו עבורם, מתעוורים עיניו כשם שהמסתכל בשמש עיניו כהות.

והנה אמרו חז"ל ומובא ברש"י בפרשת בראשית על הפסוק 'ורא אלקים את האור כי טוב' ראה שאין כדאי לרשעים להשתמש בו וגנוזו לצדיקים לעתיד לבוא, וזהו האור הגנוז הנזכר בדברי חז"ל, וידוע מה שכתבו תלמידי הבעש"ט הקדוש בשמו (וכן הוא בזה"ק ח"א בהשמטות דף רסד ע"א) שהאור נגנו בתורה.

על כן כשישוקעת החמה ונעשה חושך גשמי בעולם יש לו לאדם לדעת כי דוקא בעת ההיא הוא הזמן להתנדב בתורה הקדושה ולזכות לאור הגנוז בה.

וזהו הענין שנהגו שלומדים בין מנחה למערב, לקשר יום ולילה

בתורה, וכמו שכתוב (יהושע א ה) 'והגית בו יומם ולילה', כי בהתחלת הלילה הוא זמן התגלות האור הגנוז בתורה, וכשהיא בהמשך אחד מהלימוד ביום הוא דבר גדול מאד.

והנה ידוע דשיעור מקוה היא תתק"ס לוגין מים, וכמו שיש טהרה גשמית לגוף שנעשה ע"י הטבילה במים, יש טהרה רוחנית, וגם בנשמה שייך ענין טבילה, והנה מתניתין בגי' תתק"ס, ומשנ"ה היא אותיות נשמה"ה, שהתורה הקדושה היא המקוה טהרה לנשמה.

וכן יש מקוה של אש וכידוע שהמלאכים טובלים בנהר דינור שהיא מקוה של אש, ועבודתנו היא לקשר עליונים ותחתונים, וממילא על אף שאין אנו הולכים אז בתחילת הלילה למקוה, אנו מיטהרין במקוה של אש, ע"י היגיעה שאנו עמלים בתורה שנמשלה לאש, שנאמר הלאו כה דברי כאש נאום ד' (ירמיה כג, כט).

וזה מרומז במשנה הראשונה "מאימתי קוראין את שמע", שמ"ע ישראל"ל [עם האותיות עם הכולל] היא ג"כ המספר של תתק"ס. "בערבין", דוקא בערבין כשהשמש הגשמי יורד ושוקע, מתגלה האור הגנוז להשיג השגות התורה, ואז "הכהנים נכנסים לאכול בתרומתם", "הכהנים" הם כל עובדי ה', נכנסים מטבילתם במקוה טהרה, לאכול בתרומתם, תרומ"ה היא תור"ה מ', התורה שנתנה במ' יום (ראה בעל הטורים ריש פרשת תרומה).

ובזה י"ל עומק הענין שהמצרים לא הניחו את בני לטבול, שמנע מהם לטבול במימי הדעת, לטהר את נפשם ע"י דביקותם במסורת אבותם התורה והמצות שקיבלו דור אחר דור, וממילא נענשו על זה תחלה.

אנו עומדים עכשיו בימי השובבים שהם מ' ימי טהרה (עיין מש"כ האר"י הק' בשער רוח הקודש' דף י"ז עמוד ד', וב'שער היחודים' פרק ד' בענין שיעקר השובבים' הם מ' ימי התענית שמתענים בהם), ואיתא בדברי האר"י שהם כנגד המ' יום שהיה משה במרום ועמל בתורה (מדרש רבה פר' יתרו פמ"א ס"ו), וכנגד המ' שנה שרבי עקיבא הזדכך וטיהר את גופו בכדי לזכות להשגת בתורה שלא זכו לה שום אדם עד אז. ויש במ' יום אלו תתק"ס שעות, שהם כשיעור לוגין שיש במקוה טהרה. שימים אלו מסוגלים לטהרת הנפש, וגדולה טהרת ישראל והקב"ה מקפיד על זה מאד כמו שרואים שהקב"ה נפרע מהמצרים תחלה על שהפריעו לבני ישראל בענין זה.

התחילנו כבר לקרוא פרשת בא שהיא פרשת יציאת מצרים, ויהי רצון שיקוים הפסוק 'וכימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות' בב"א.

³ אוהל נפתלי אות נא.

² עיין במב"ט ב'בית אלהים', שער התפלה פרק יח, עוד רבות

שב"ק פרשת שמות - תשפ"ד

המשכן במדבר, עד שבנה שלמה המלך את הבית המקדש הקבוע בירושלים היה בערך שמונה מאות וחמישים שנה.

ומשה רבינו רצה שיהיה כבר עכשיו קביעת מקום להשכינה, שזה היה עבודת משה, כידוע שהוא המשיך את השכינה למטה, אחר שבעונות דורות הקודמים נסתלקה השכינה למעלה מז' רגיעים, והשבעה רועים שמושה רבנו הוא השביעי (ויש כמה חשבונות מי הם השבעה) המשיכו את השכינה שוב, עד שמושה רבינו המשיך אותה עד למטה כמ"ש 'ויהי ביום השמיני וכו'.

ודוד המלך חידש את קרקע המקדש כידוע, שהוא התחיל לעשות קביעות מקום להשכינה, וחלק הזה נשאר לעולם, שקדושה שני' קידשה לשעתה וקידשה לעתיד לבא (ראה מגילה י" ע"א; וש"א"מ), ולכן ביקש מהשי"ת 'שלח נא ביד תשלח', וכמו שידוע הרמז שבי"ד ר"ת דוד בן ישי, שכששמע מהשי"ת 'אהי"ה עמו בצרה זו ואהי"ה עמו בצרה אחרת', שעדיין לא נשלם התיקון, ועוד אתה מזומן לשלוח להם משיח בן דוד, אזי מה לי לכל הצרה הזאת, 'לאמיר ענדיגן די זאך', ורצה שיהיה כבר בחי' גילוי המלכות וגילוי שכינה בעולם באופן קבוע בבחי' ישיבה.

אבל הקב"ה אמר לו אני מבין רצונך אבל יש לי מהלך אחרת, 'כי אהי"ה עמך', איני צריך לביהמ"ק קבוע, רק אני רוצה להיות בתוך, ואין פי' רק "עמך" משה בפרטיות, רק שמושה רבינו הוא נשמה כוללת של כל ישראל, ומה שאין אתה נכנס עתה לארץ ישראל עמכם לבנות את הביהמ"ק, היינו מפני שאתה נכנס בתוך כל אחד ואחד מישראל, וכל תלמיד חכם העוסק בתורה נקרא 'משה שפיר קאמרת' (ראה שבת קא, ב; וש"א"מ).

וזה עומק הענין שאין עוד קדושה בהר סיני אחר מתן תורה וקדושתו היתה רק בזמן מתן תורה, כי כל אחד מישראל כשעוסק בתורה, היא ממש כאילו היום ניתנה, עד כדי כך שדרשו (ברכות כ"א): מניין לבעל קרי שאסור בדברי תורה שנאמר 'רק השמר לך ושמור נפשך מאד וגו' והודעתם לבניך ולבני בניך יום אשר עמדת לפני ה' אלקיך בחורב', מה להלן באימה ביראה ברתת ובזיעה אף כאן באימה ביראה ברתת ובזיעה, ולכאורה יקשה האדם 'וכי כשאני לומד בבית היום הוא ממש כמו מעמד הר סיני שיכולים לומר 'מה להלן אף כאן?', אבל התיירץ הוא כן, וכל אחד ואחד כפי ערך מה שמוכן להדביק את עצמו בה' וברצונו ית' שנמצאת בתוך התורה הק', אומר לו השי"ת 'אנכי אהיה עם פיך', והשכינה קובעת את מקומה בו. 'איי איך זעה נישט', אבל באמת 'עמו אנכי בצרה', וזהו הענין מה שנתגלה לו הקב"ה למשה בסנה דוקא כמ"ש רש"י, ומיום שחבר ביהמ"ק אין לו להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה בלבד, ובכל מקום שאיש יהודי לומד תורה נעשה אותו המקום מקום המקדש.

ומשום זה לא מצינו קדושה באותן מקומות ששהו בה המשכן,

ליל שב"ק

'ויאמר אלקים אל משה אהי"ה אשר אהי"ה ויאמר כה תאמר לבני ישראל אהי"ה שלחני אליכם'.

הנה היה כאן ויכוח בין הקב"ה למשה רבינו, שהקב"ה שלח את משה לילך לגאול את ישראל, ומשה רבינו לא רצה לילך, וביקש מהשי"ת שישלח את אהרן, או אנשים אחרים כמבואר בחז"ל.

ואמרו חז"ל (זבחים קב. מובא ברש"י ד"ה ויחר אף) שהיה עתיד כהונה לינתן למשה וניטל ממנו וניתן לאהרן, וגם דרשו עה"פ 'אל תקרב הלום', שמושה רבינו ביקש מלכות ולא ניתן לו, וצריך להבין מה ענין מלכות לכאן.

ויש האימרה הידוע מהגאון רבי יהושע לייב (דיסקין) שלכאן 'פלא: שהענין מכל אדם, תיכף בהתחלת התגלות הנבואה אליו, כבר יבקש מהקב"ה מלכות, רק ביאורו דהנה משה היה אז בן שמונים שנה, וראינו שרק ילד יכול לעמוד על רגל אחת בשעת חליצת מנעליו. ובמדרש אמרו, שהטעם שהקב"ה אמר לו של נעליך הוא מפני שכל מקום שהשכינה נגלית אסור בנעיילת הסנדל וכמו שמצינו אצל הכהנים שלא שימשו במקדש אלא יחפים, הרי אנו רואים שהמקום ההוא נתקדש בקדושת העזרה. וכיון שמושה רצה לשבת כדי לחלוץ מנעליו, והרי 'אין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד בלבד' (יומא כה, א), אם כן היתה ישיבתו נראית כבקשת מעלת המלכות, וע"ז אמר לו הקב"ה: אל תקרב הלום, של נעליך - כלומר: התרחק מכאן וחלוץ נעליך ברחוק מקום, כדי שלא תשב בשטח העזרה, והיתה זאת הודעה למשה שלא ניתנה לו מלכות.

ועומק הדברים הוא דהנה אותה המקום היה הר סיני, שעליו נתן הקב"ה את התורה לבני ישראל, והקב"ה לקח אז חכמתו העליונה ית' (שכל התורה) והורידו כאן למטה, ומסרה לבני אדם, ועכ"ז לאחר מתן תורה אין עוד קדושה במקום הר סיני, אע"פ שהיה קולות וברקים וכו' והיה מעמד נפלא עם גילויים גדולים ונפלאים, אחר המעמד נסתלקה משם השכינה, ואף בהמות היה אפשר לעלות עליה, וגם אין ידוע בדיוק היכן הוא המקום ואין מחפש אחריו.

וכן גם מצינו לגבי המשכן שעשה משה, שנסע מ"ב מסעות במדבר כמ"ש בפרשת מסעי, ואע"פ שאין חונת הפסוקים שם רק כפשוטם אלא רומז לשם מ"ב שכל עלי' היא ע"י שם מ"ב (ראה פע"ח שער עולם העשייה פ"ו), אבל למעשה היו גם מ"ב מקומות ממש, ולאחר שנסע המשכן ממקומות אלו, שוב אין שום קדושה באותם המקומות, ואע"פ שהיו מקומות שהיה שם המשכן משך זמן רב והקריבו שם קרבנות ועשו הכהנים עבודתם וכו', אעפ"כ אין במקומות אלו שום חשיבות, ומשעה שהקים משה רבינו את

שרוצה, והוא עונה איני מבקש אלא חיים, ודוד המלך נתנבא על זה 'חיים שאל ממך' (שם כא ה, סוכה נב).

וכל שנות דוד המלך באים ממה שנתנו לו האבות הק', שהרי יצחק חי ק"פ שנים ויעקב לא חי רק קמ"ז שנים, נמצא חסר ל"ג שנים, וגם יוסף היה צריך לחיות כמו אביו ולא חי רק ק"י שנים, דהיינו ל"ז פחות מאביו, ול"ג ול"ז הרי שבעים, וזה נתנו לדוד המלך שחי שבעים שנה, ובאמת צריך להבין למה לא נתן גם יצחק משנותיו, וכבר הוקשו כן בזה"ק פרשת וישלח (קסג). אבל הענין הוא שיי"ב שנים האחרונים של יצחק, נתן כל חיותו ליוסף הצדיק שהיה אז בבור בבית פוטיפר, ורק ע"י כוחו של יצחק היה יכול להתקיים שם, וכל חיותו של יוסף הוא רק בשביל דוד, וכן אנו צריכים להתפלל בכל יום בברכת 'ולירושלים עירך' שלא יהרג משיח בן יוסף בשביל עוונותינו, שרק ע"י עבודת משיח בן יוסף יבא אח"כ משיח בן דוד.

והשיעבוד במצרים לא התחיל רק לאחר שמתו כל השבטים כידוע, ולוי האריך ימים על כולם (עי' רש"י שמות ו טז ד"ה ושני חי לוי), ויוסף מת ראשון, ואילו היה חי כמו אביו כנ"ל היה מאריך ימים אף יותר מלוי, ולא היה מתחיל השיעבוד עד אז, אבל ע"י שנתן משנותיו לדוד, התחילו השיעבוד יותר מוקדם, ועי"ז היה בני"י ראויים ליגאל יותר מוקדם, נמצא שבני ישראל שבדור הראשון של השיעבוד נתנו מחייהם ושנותיהם למען קדימת הגאולה, אבל עדיין לא נשלם כולו, שהרי למעשה לא היו במצרים ארבע מאות שנה כמו שאמר הקב"ה לאברהם אבינו, ועדיין אנו משלמים את ה'מארגעזוש', ואנו צריכים להתפלל בכל יום ויום על משיח בן יוסף שלא ימות, שהרי אי אפשר שכל חיותו של דוד בא מיוסף, ומשיח בן יוסף מת ומשיח בן דוד חי, ולא דוקא מיתה ממש שהרי כבר אמר הרבי ר' אלימלך זי"ע ועוד צדיקים שאחר כל כך קרבנות שהיה בכלל ישראל בכל הדורות אין צריך עוד משיח בן יוסף למות, אבל עדיין צריכים להתפלל על זה, והיינו שלא יגרום הפגם הזה שעובדים עליו בימים אלו ימי השוכבי"ם, שהוא פגם היסוד מידתו של יוסף, שיתעכב משיח בן דוד, שכמו שאותו דור הראשון הקדימו את הגאולה ע"י מסירתם כנ"ל, כן אנחנו ע"י המסירות נפש שלנו אנו בונים משיח בן דוד.

דער איבערשטער זאל העלפן ס'זאל טאקע שוין נתעורר ווערן די לעכטיגע מינוט, 'כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות' (מיכה ו טו), און ס'זאל שוין יא זיין א מקום קבוע פאר די שכינה וואס אונז ווארטן שוין אזוי בכליון עינים, און דער איבערשטער זאל אונז שוין לעכטיג מאכן די וועלט, בבגצבב"א.

צווייטע תורה

לאחר ששלח הקב"ה את משה, ואמר לו 'ואת המטה הזה תיקח בידך אשר תעשה בו את האותות וכו', כתיב 'ויאמר ה' אל משה במדין לך שב מצרים כי מתו כל האנשים המבקשים את נפשך', ובמשך חכמה כאן הוא מביא ראי' מזה, למה שאמרו שההלכה

והוא כי זה היה עבודת משה רבינו 'השראת השכינה בתוך בני ישראל' ולא במקום קבוע, שכל אדם כשלומד תורה ועובד את בוראו הרי השכינה שוכן בו והוא מעין מקום המקדש, כי באמת הרי מלא כל הארץ כבודו ולית אתר פנוי מיניה, וממילא אפשר לו לזכות להדרגות לה זכו בני"י בעלייתם לרגל במקום המקדש.

וכן אמרו בירושלמי (ריש כיצד מברכים) מניין שכל המצוות טעונות ברכה שנאמר 'ואתנה לך את לוחות האבן והתורה והמצוה אשר כתבתי להורותם', מה תורה טעונה ברכה אף מצוות טעונות ברכה. ומה ענין הלוחות לברכות, אלא שעבודת הברכות היא לעורר הבריכה העליונה ולהמשיך השכינה הק' במקום שהאדם נמצא, והאדם ע"י ברכותיו שמתאמת בלבו שהכל מאת הבורא ומתדבק בו אזי ממשיך על עצמו השראה הכי עליונה, ואפשר לו להגיע לדרגת משה רבינו בעת שקיבל הלוחות למעלה בשמים שלמד תורה הק' מפי השכינה ממש.

והנה בארי"זל (שער רוח הקודש, שער ג, ספר הגלגלים, פל"ה) מבואר שיש בחי' של קול דיבור והבל, ומשה רבינו הוא בבחי' קול ודיבור כמו שכתוב 'משה ידבר והאלקים יענו בקול', ודרשו חז"ל 'בקולו של משה', ודוד המלך הוא בחי' הבל (עי' בערבי נהל בפרשתו, דרוש א, ואכמ"ל), ואע"פ שבחי' דיבור היא למעלה מבחי' הבל, מ"מ הבל היא כח המושך, וע"י בחי' הבל דוקא שהיא בדוד המלך יכולים לבנות הבינהמ"ק הקבוע, וכן היה כשבנה שלמה בנו את הבינהמ"ק אמר אז שיר השירים, שאע"פ שאמרו שלמה, כבר היה שיר זה מוקדם לכן, ובזה המשיך השכינה למטה, כי כל ענינו של שיר השירים הוא בחי' נשיקין בחי' התדבקות הבל בהבל ורוחא ברוחא [וכמו"ש ביה"ק פקודי רנג: עה"פ 'שקני מנשיקות פיהו, אין נשיקין של שמחה ואהבה אלא כשמתדבקים זה בזה פה בפה ברוח ברוח], 'און דעס ציט ווי א מאגנעט', וזה המשיך את השכינה לקבוע את מקומה בבינהמ"ק.

ולכן ביקש משה מהשי"ת שהוא אינו רוצה לגאול את ישראל, אלא שילך אהרן או דוד ולא הוא, ושכבר יהיה בחי' מלכות ויבנה המקדש, אבל הקב"ה אמר לו 'משה דו האסט א טעות', דו דארפסט נישט קיין מלכות, דו דארפסט נישט קיין כהונה, דו קענסט אליין' 'כי אהי"ה עמך', ואתה הוא נשמה כוללת של כל אחד ואחד מישראל בפרטיות, ורצוני הוא שלא יהיה עדיין מקום קבוע לשכינה, וכל אחד ואחד יכול לעשות לי מקום מנוחה בתוכו.

וזהו עבודתנו בגלות הארץ הזה, שאלו היה הקב"ה רוצה במקום המקדש, היה כבר עושה אותו, שאין מעכב בידו, אלא שיש לו יותר נחת רוח כשאין התגלות השכינה בקביעות במקום אחד, וכל אחד אחד ואחד ממשיך אותה לתוך לבו, ולד' אמות של הלכה.

ובחי' דוד המלך שהיא בחי' קביעת מקום להשכינה, נבנה ע"י עבודתנו, שהרי ידוע שדוד המלך היה נפל, שלא היה לו חיים מעצמו, וכן משיח בן דוד, אחר שיראה את משיח בן יוסף שימות כתיב 'שאל ממנו ואתנה' (תהלים ב ח), שהקב"ה יתן לו לבקש מה

היא שאין להכניס את עצמו בספק פיקוח נפש להציל את האחרים, ולכן אמר לו השי"ת עכשיו שילך למצרים, דוקא 'כי מתו כל האנשים המבקשים את נפשך', שאילו היו עדיין קיימים לא היה חייב להכניס את עצמו בסכנה להציל את ישראל.

ובזה מבאר הק"ו שעשה משה רבינו שלא מל את בנו קודם שיצא ממדין מפני שאמר (מכילתא פרשת יתרו, פרשה א, וכן הוא בירושלמי, נדרים פ"ג מ"ה ה"ה) 'אם למול ולצאת סכנה הוא', פי' שאם ימול את בנו ויהיה סכנת נפשות אין צריך עוד לילך להציל את ישראל, שהרי כן אמר לו השי"ת שדוקא אחר שמתו כל האנשים המבקשים את נפשו, הוא חייב לילך ולא כשיש סכנה על עצמו וכ"ש על הילד.

והנה באמת יש לומר להיפך, הנה כתב הרמב"ם במורה נבוכים יסוד גדול, וידוע יסוד הזה בשם הנפש החיים, והוא העצה של דביקות ב'אין עוד מלבדו', שכשחושבים 'אין עוד מלבדו' אי אפשר שיארע לו רעה, אבל באמת בנוי על דברי הרמב"ם שם במורה נבוכים שכשהאדם בטוח בה' לגמרי אי אפשר שיארע לו שום רע, והוא מבאר באופן של 'זוי ווייט די מענטש האט אינזין דער איבערשטער האט דער איבערשטער אים אינזין'.

וכן מסופר בירושלמי תרומות (סוף פרק ח') שר' אמי נתפס בין עכו"ם, ור' יוחנן טען שאין להכניס את עצמו לתוך סכנה לילך להצילו, אבל ריש לקיש אמר שמוכן לילך וללחום נגדם בכח, והלך, ולמעשה לא הוצרך למלחמה כלל ונתפייסו ונתנום לו, שכשהאדם מוכן לעשות מה שרוצה בגודל בטחונו בה', אז הכל נכנע בפניו.

וכן כאן כשמדייקים בסדר הפסוקים, הרי הפסוק הזה של 'כי מתו וגו'', כתיב רק לאחר שכתוב 'וילך משה וישב אל יתר חתנו ויאמר לו אלכה נא ואשובה אל אחי אשר במצרים ואראה העודם חיים וגו'', שכבר החליט משה לילך, ולא עשה חשבונות כלל אם יש סכנה בדבר, רק הלך ע"פ ציווי ה' והיה בטוח בו ית', ורק אח"כ אמר לו השי"ת שאכן מתו כל האנשים וגו', שכשהאדם בטוח בה' אז נעשה מאוחד בו ית', ואף אחד אין יכול לעשות לו שום רעה וממילא נתבטל כוחם של האנשים המבקשים את נפשו [שלמעשה לא מתו דתן ואבירם רק שירדו מנכסיהם כמ"ש רש"י], וכשהאדם בוטח בו ית' 'ווערט מען איינס'.

דריטע תורה

היום היה היארצייט של הרה"ק מסאווראן זי"ע [וגם של מרן בעל התניא זי"ע], כשנסתלק עדיין לא הגיע הידיעה להרה"ק מרוזין זי"ע שהסתלק, וכשעמד הרה"ק מרוזין לעשות קידוש בשבת ההיא, הפסיק והניח הכוס ואמר שחבירי אינו עוד כאן, ואמר משל לשומרי היער, שהיה יער גדול ושני שומרים משני הצדדים, וכשרצה אחר מהם לידע אם חבירו עומד על המשמר, היה צועק וחבירו משיבו, וכשלא שמע שחבירו משיב לצעקתו אז ידע שדבר מה איתרחש בו. וכן אני עומד לעשות קידוש ואני צועק,

ואין חבירי משיב לי כרגיל. וכידוע היה מרחק גדול ביניהם, אבל הוא היה צועק והוא היה משיבו, ועל אף שידוע שהיה איזה פילוג ביניהם, קרא אותו חבירי, ואין אנו מבינים דברים אלו, ומי יבוא בסוד קדושים.

של"ס

'ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב איש ובתו באו', והתורה הולך ומונה שמות השבטי י-ה.

והנה ידוע היסוד ששמו של האדם היא שורש נשמתו (ראה אה"ח הק' פרשת פנחס בפסוק ושם איש ישראל), ומבאר מרן הרב בעל התניא זי"ע על פסוקים אלו (מאמרי אדמו"ר תורה ומועדים, פר' שמות), שלכן רואים שכשהאדם שקוע באיזה ענין יהיה נקל ביותר לעורר אותו שיפנה אל הקורא מאם אוחזים אותו בגופו (ראה נועם אלימלך שמות בפסוק ראשון ד"ה או יאמר על פי דאיתא), 'שהשם הוא בחי' המקשר הנשמה בגוף, והחיות שמה' את גופו הוא נשרש באותיות שמו דהיינו למשל ראובן החיות שלו הוא רי"ש אל"ף כו', וכן כתיב 'וכל אשר יקרא לו האדם נפש חיה הוא שמו', שהשם היא הנפש, והשם עוזר לכל אדם להגיע למקום שצריך להגיע ולכל אחד יש עבודה אחרת, וראו הרבה פעמים שמי שקראו אותם אחר צדיקים, זה עמדה להם להגיע אל ייעודם בנקל (ראה נועם אלימלך לך לך ד"ה אחר הדברים האלה), והנקראים אחר אנשים פשוטים היה קשה להם יותר, וזהו עומק מה שאמרו ז"ל בגמ' (ברכות ז:) אחר שהגמ' מדברת על שמות של כמה מגדולי האומה, וסיבת קריאת שמם על שם מהותם, אמר הגמ' 'מנא לן דשמא גרים, אמר רבי אליעזר דאמר קרא' לכו חזו מפעלות ה' אשר שם שמות בארץ', אל תקרי שמות אלא שמות'.

ובעצם הדבר תמוה שהרי הקב"ה הוא המהווה את הכל, והכל ממנו ית', והרי הוא אחדות הגמור והאמיתי, והאיך יכול להיות שיש בעולם כל כך חילוקים ומדרגות בין הברואים ובפרט בין אדם אחד לשני, וכל אחד הוא יש לו מהות אחרת, הרי הקב"ה הוא אחדות פשוט בלי שום שינוי.

רק הענין הוא שבעצם במקור שורש עצמיות ופנימיות האדם אין שום שינוי בין אחד לשני, כי כולנו בני איש אחד נחנו ושורש כל הנשמות כולם נמשך ממוח העליון - חכמה עילאה כביכול, וכל חילוקי המדרגות הוא רק ככל שהאדם מרחק את עצמו מפנימיות שורשו, וממילא כפי מה שהאדם חוזר לשורשו ופנימיותו, אזי מונהג ע"י הקב"ה בעצמו כביכול ואז אין עוד חילוקים בין בני ישראל, וכן היה אצל קריעת ים סוף שעלה בלבם לומר שירה, וכולם כאחד ענו ואמרו שירה אחד יחדיו, והיא דבר פלא מאד שהרי אם תאמר לס' רבוא אנשים שיאמרו שירה לה', הרי יהיה ס' רבוא שירות אחרות, אבל כאן 'אז ישיר משה ובני ישראל' שכולם כאחד אמרו השירה הזאת מבלי להכינו מקודם, והוא מפני שאז נתדבקו כולם בשורשם ונכנסו לאחדות אמיתי ע"י משה רבינו שהוא נשמה הכוללת כל ישראל, ממילא לא היה עוד

חילוקים ביניהם, אבל אח"כ כשיצאו מאחדות האמיתי כבר נפלו שוב לגשמייות ותאוות ממון ונשתהו ליקח מביות הים, אז כתיב 'וַיִּסַּע מֹשֶׁה אֶת הָעָם, וְהִקְבִּי'ה יָדַע שֶׁכֵּן הוּא הַמְצִיאֹת, שֶׁהָרִי יֵשׁ לְכָל אֶחָד וְאֶחָד מֵהֶם שֵׁם מְיֻחָד, וְכֹלֶם נִמְשָׁכִים אַחֵר לָבֶם, אֲבָל מִשּׁוֹם זֶה הִנְהִיגֵם ע"י מֹשֶׁה רַבֵּינוּ שֶׁעַל יָדוֹ יִכּוּלִים לֵאחָדֶם לְשׁוֹרֵשׁ אֶחָד, שִׁזְהוּ עֲנִין מֹשֶׁה רַבֵּינוּ לְהִיכַל כָּלֵל יִשְׂרָאֵל לְהִתְרַכֵּז אֶל שׁוֹרֵשׁ הַנְּעֻלָּה [כַּמְבוּאָר לְהַלְן].

והשמות במשך כל הדורות תלוי כפי השתלשלות הדורות, וכגון שמות התנאים ואמוראים, שכמעט אין ביניהם הרבה שמות הקודש, ואין נותנים שמות אחריהם כהיום, שתלוי כפי שורש נשמת האדם, ועבודת בני אדם היום ושורש נשמתם אינו כפי עבודת התנאים והאמוראים, והקב"ה נותן בדעת האב ואם בחי' רוח הקודש מה שיקראו שם בניהם כפי שורש נשמתו (ראה במכתב מהגה"ק משינאווא זי"ע שכתב שם בשם מהר"ש מבבל זי"ע).

והנה שמו של משה רבינו אינו השם שקראו לו אביו ואמו, ועוד שמות אחרים היו לו כידוע, כגון יקותיאל וכו', 'יקותיאל איז א נאמען וואס רעדט פון זיך אליין' (שעשה את הבנים מקיים לאביהם שבשמים - ילקוט שמעוני), אבל אעפ"כ אינו נקרא בשם זה, רק בשם 'משה' שקראתו בתי', מפני שזהו שורש נשמתו 'כי מן המים משיתיהו' כמו שנבאר.

דהנה משה רבינו תִּלְקַח עִם הַשִּׁי"ת, ולא רצה לילך לגאול את ישראל, מפני שרצה שהקב"ה בעצמו יגאל אותנו, שהרי גאולה זו צריך להיות גאולה נצחית, ואי אפשר לכא ע"י בשר ודם שאין מעשיו נצחיים, וע"ז אמר לו הקב"ה 'כי אהיה עמך', שהוא אינו עושה כלום, רק שהקב"ה עמו ועושה הכל, והוא אינו כלום, שהרי פשוט הוא שאי אפשר היה להיכנס לפרעה בדרך הטבע, אבל משה היה יוצא ונכנס שם ואין עומד נגדו, וכל האריות וכו' עמדו מפניו, והניחו אותו להיכנס, וזהו מפני שהשי"ת הוא מי שהיה נכנס כאן, ומשה היה רק הדמות שראו פרעה ועבדיו.

וזהו ענינו ומהותו משה, כמו שנקרא בשמו 'כי מן המים משיתיהו', שיש מהלך לכל דבר אע"פ שאין רואים מהלך וכמו שנבאר. שהנה עמרם אביו הורה שכולם יגרשו את נשותיהם שהרי גזר פרעה להרוג את הילדים, ואין עוד מהלך כאן, ומרים בתו טען גזירתך קשה משל פרעה שפרעה לא גזר רק על הזכרים ואתה גזר גם הנקבות', הלך והחזיר את יוכבד אשתו, ומזה נולד משה רבינו, ונתמלא כל הבית כולו אורה, ולא יכלה עוד הצפינו אחר ג' חדשים, והשליכוהו במים, ובפשטות אין עוד מהלך לתניוק בן ג' חדשים המונח בתיבה במים, ושאל עמרם את מרים בתו 'בתי היכן נביאתך', שלא ראה עוד מהלך האיך שייך שזה יסתדר לטובה, אבל למעשה 'ותרד בת פרעה לרחוץ על היאור', וכתוב

ברמ"ע מפאנו (עשרה מאמרות, חקור דין ג פ"ד) שזה שהיה משה מונח במים היתה כמו השקה שקידש את הנילוס שהיה הע"ז של מצרים, וממילא היה שייך לבתיה להתגייר על ידה ולרחוץ את עצמה מגולולי בית אבי', 'ותשלח את אמתה' ותיקח את משה, ולא היה לה מהלך בדרך הטבע איך להגיע להתיבה, אבל אעפ"כ עשתה מה שיכלה, ונשתרבבה ידה אמות הרבה, ולקחה את משה וגידל אותו, ונתגדל משה בתוך ה'לייבן גרוב' בבית פרעה מבלי שירגיש אחד בדבר, וזה מלמדנו 'או ס'דא א מהלך צו יעדע זאך, אפילו אויב מיר זעהו עס נישט מיט די פליישיגע אויגן'.

וזהו מה שכתוב אחר קריעת ים סוף 'ותען להם מרים', כידוע פה' העולם, שגם אז עמדו ישראל בלי שום מהלך, המצריים מצד אחד והים מצד אחר, והשי"ת צוה למשה 'דבר אל בני ישראל ויסעו', 'ווי גייט מען, אין ים אריין?', אבל בני ישראל האמינו בה' והלכו בתוך הים ביבשה, ונקרע להם הים, וזהו 'ותען להם מרים', שבוה ענתה תשובה על טענת 'בתי היכן נביאתך', שסבר אז שאין עוד מהלך, וכאן אנו עומדים אחר קריעת ים סוף מחוץ לכל קליפת מצרים ואומרים 'זה קלי ואנחנו', ובקרב כבר נעמוד בהר סיני ונקבל את התורה ונשמע 'אנכי הוי"ה אלקיך'.

וזהו נקודת משה רבינו, שלכל דבר יש מהלך, ע"י שמתדבקים אל השורש דהיינו השי"ת, ולכן טען בסוף הפרשה 'למה הרעתה לעם הזה למה זה שלחתני', ובעצם תמוה מה שטען עכשיו 'למה זה שלחתני', בשלמא 'למה הרעתה לעם הזה' מובן שהרי נתקשה עכשיו השיעבוד ביותר, שלא נתנו להם עוד תבן, אבל מה ענין לכאן להקשות 'למה זה שלחתני', אלא כאמור משה לא רצה לילך בעצמו כלל, רק שאמר לו השי"ת שהוא עמו ועושה הכל, לכן טען עכשיו שאם יצא משליחותי רעה נמצא שאין אתה בקרבי כמו שאמרת, ולמה שלחת אותי, אותי לבד, אבל באמת הרי ידוע שהקישוי השיעבוד היא מה שמיהרה את הגאולה שהקב"ה חישוב את הקץ למהר אותו ע"י קישוי השיעבוד.

וזהו שהשיב לו השי"ת 'עתה תראה' וגו', וכתב רש"י שרק עכשיו תראה את העשוי לפרעה אבל מלחמת ל"א מלכים בארץ ישראל לא תראה שלא תיכנס לארץ, ובעצם קשה מה שייכות ענין זה שמשנה ריבנו לא נכנס לארץ ישראל לכאן, והרי אנו יודעים שע"י חטא מי מריבה נענש שלא יכנס לארץ ומה ענינה לכאן.

אלא שבעצם גם החטא של מי מריבה לא היה צריך להיות, שאילו היה משה רבינו נכנס להאחדות האמיתי עם כל ישראל יחדיו, והיה מבין ומאמין כראוי בענין זה שיש מהלך לכל דבר ע"י שמתדבקים אל השורש, אז לא היה כועס ואומר 'שמעו נא המורים' (כמבואר במהר"ל בנור ארי' שם בפרשת חקת שזה היה החטא עיי"ש), ואע"פ שכבר ראו אצטגניני פרעה שעתיד ללקות במים, יש ענין

⁴ ולא האריך בזה רבינו שלא למשוך לתוך ניטל, ובשל"ס פרשת תולדות העל"ט האריך בזה, עיי"ש.

של 'מון המים משיתיהו', שלכן נקרא 'משה', שיש מהלך להפך כל דבר, ע"י שנכנסים לאחדות האמיתי, ומתדבקים לשורש, ואז מתהפך ה'מים' לדבר אחר לגמרי, שמים מורה על חסדים כידוע.

ועכשיו שטען משה 'למה הרעותה לעם הזה', ולא הבין שיש בזה מהלך, אמר לו השי"ת 'א"כ שאתה הולך בדרך זה ואינך מתדבק באחדות האמיתי שאז יש לכל דבר מהלך, א"כ עתיד אתה להיכשל במי מריבה, ו'עתה תראה', ולא תזכה ליכנס לארץ'.

וכן הוא אצל כל דבר שכפי מה שהאדם מאמין בכח הדבר כן הוא אכן ממשך, ועי"ז יש קליפות בעולם, וכגון הקליפה הזאת שבשבילה נפסיק ללמוד בלילה (מוצאי שבת היה ניטל), והרי בעצם התורה היא הקשר שיש לנו כל הזמן להשי"ת, ואיך אפשר שזה ניטל ממנו ויש קליפה חזקה עד כדי כך שמפני' אין אנו לומדים, אלא שידועים דברי ה'צמח ה' לצבי' בפרשתינו (ד"ה ותרד בת פרעה) שהאדם נותן כח בהאבן שיהיה ע"ז ויעשה פלאות, וכן היה אצל העגל שעשה מופתים גילויים, וכל זה מפני שהאמינו בו ואמרו 'אלה אלהיך ישראל', ובוה המשיכו לה הכח הזה, שע"י שהאדם מאמין בדבר הוא ממשך לה כח, ומידה טובה מרובה כשמאמין

שיכול להפך הכל ושיש מהלך לכל דבר ומצב ע"י שמתאחדים עם השי"ת שהוא אחדות אמיתי, אז כן הוא, וכמו שאמרה בתי' 'מון המים משיתיהו', ועל זה נקרא משה רבינו 'מש"ה', שבגי' (עה"ס) רצון, וכן אצל כל אדם 'נפש חיה היא שמו' כנ"ל, ושמו"ו גי' רצון, 'רצון קען דורך ברעכן יעדע זאך'.

וזהו 'ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה', שע"י השמות של בני ישראל שהם שורש נשמתם יכולים להתדבק אל שורשם שהוא אחדות אמיתי, אז יכולים לבא למצרים, שהיא 'מצר - ים', שמצד אחד היא מיצר, אבל מצד שני היא 'ים' שמים היא שורש החסדים, ויכולים להפך הכל 'און ס'דא א מהלך צו אלעס'.

יעזור השי"ת שיהיה לנו השכל, כמו שנתן שכל לבתי' למשוך את משה מן המים אע"פ שלא היו לדבר ידים ורגלים איך שתוכל להשיגו, דער אייבערשטער זאל העלפן ס'זאל שוין זיין התגלות אלוקי אויף די וועלט וואס מיר דארפן טאקע האבן, און די התבטלות פון די אלע זאכען וואס שטערן אונז פון עבודת ה', בפרט די קליפה וואס לאזט אונז נישט לערנען היינט נאכט, און ס'זאל שוין לעכטיג ווערן די וועלט בבגצבב"א.